

Broj: 03-02.3-27-342-2/15
Istočno Sarajevo, 09.03.2016. godine

BAS UPUTA

o preuzimanju međunarodnih i europskih standarda i drugih dokumenata koji nisu standardi

SADRŽAJ

Uvod.....	3
1. Područje primjene.....	3
2. Upućivanje na druge dokumente	4
3. Termini i definicije.....	4
4. Stupnjevi sukladnosti.....	8
5. Metode preuzimanja međunarodnih i europskih standarda.....	10
6. Uključivanje i obilježavanje tehničkih odstupanja i redakcijskih izmjena u BAS standardu.....	14
7. Uključivanje i obilježavanje međunarodnih i europskih amandmana i tehničkih korekcija u BAS standard	14
8. Upućivanje na međunarodne i europske standarde i druge normativne dokumente u BAS standardu	15
9. Označavanje i datiranje BAS standarda koji su preuzeti međunarodni ili europski standardi ..	15
10. Označavanje stupnja sukladnosti	16
11. Preuzimanje drugih dokumenata međunarodnih i europskih organizacija za standardizaciju	19
12. Završne odredbe	19
Dodatak A (normativan) Glagolski oblici – Upotreba glagolskih oblika.....	20

Izdanje	I	II	III	IV	V	VI
Datum	2009-05-05	2016-03-09				

Na temelju članka 61. stavak 2. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH“, br. 32/02 i 102/09), članka 9. stavak 2. Zakona o osnivanju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine („Službeni Glasnik BiH“, broj 44/04), a u vezi sa člankom 6. stavak 1. točke a) i e) Zakona o standardizaciji Bosne i Hercegovine („Službeni Glasnik BiH“, broj 19/01), ravnatelj Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine donosi:

BAS UPUTU

o preuzimanju međunarodnih i europskih standarda i drugih dokumenata koji nisu standardi

Uvod

Međunarodna organizacija za standardizaciju ISO (*International Organization for Standardization*), Međunarodna komisija za elektrotehniku IEC (*International Electrotechnical Commission*), Europski komitet za standardizaciju CEN (*European Committee for Standardization*) i Europski komitet za standardizaciju u elektrotehnici CENELEC (*European Committee for Electrotechnical Standardization*) donose standarde koji su važna osnova za uklanjanje tehničkih barijera u trgovini. Da bi standardi ostvarili ovu ulogu, državne organizacije za standarde rade na usuglašavanju svojih standarda s odgovarajućim međunarodnim i europskim standardima ili odgovarajućim metodama preuzimaju međunarodne i europske standarde na državnom nivou.

Bitno je omogućiti korisniku standarda da odmah uoči stupanj sukladnosti i eventualna tehnička odstupanja u državnom standardu u odnosu na odgovarajući preuzeti standard, bilo da se radi o korištenju samog standarda ili pregledu standarda, kataloga ili drugih medija za pretraživanje.

Stanje standardizacije u Bosni i Hercegovini, a i postojeća praksa u razvoju nacionalnih standardizacija u drugim zemljama, upućuje na potrebu preuzimanja međunarodnih i europskih standarda u državni sustav standardizacije.

BAS U 8.5-04 za preuzimanje međunarodnih ili europskih standarda i drugih dokumenata koji nisu standardi, treba da omogući pravilan pristup u ostvarivanju tog zadatka.

Ova je uputa urađena na osnovu dokumenata međunarodnih i europskih organizacija za standardizaciju:

- ISO/IEC Guide 21-1:2005, *Regional or national adoption Standards and other International Deliverables – Part 1: Adoption of International Standards*,
- ISO/IEC Guide 21-2:2005, *Regional or national adoption Standards and other International Deliverables – Part 2: Adoption of International deliverables other than International Standards*,
- CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2: *Common rules for standardization work:2013*,
- CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 3: *Rules for the structure and drafting of CEN/CENELEC Publications:2011*, (ISO/IEC Directives - Part 2:2011, MOD),
- BAS EN 45020:2009, *Standardizacija i srodne djelatnosti – Opći rječnik* (EN 45020:2006, IDT; ISO/IEC Guide 2:2004, IDT).

1. Područje primjene

1.1 BAS U 8.5-04 primjenjuje se pri preuzimanju međunarodnih ili europskih standarda i drugih dokumenata u sustav bosanskohercegovačke standardizacije.

1.2 BAS U 8.5-04 utvrđuje:

- a) metode preuzimanja međunarodnih ili europskih standarda i drugih dokumenata i označavanje međunarodnih ili europskih standarda i drugih dokumenata koji su preuzeti u sustav bosanskohercegovačke standardizacije,
- b) stupnjeve sukladnosti bosanskohercegovačkih standarda (u daljem tekstu: BAS standarda), s preuzetim međunarodnim ili europskim standardima i način njihova označavanja,
- c) način obavještanja o odstupanjima i obilježavanje odstupanja u BAS standardu, da bi se osiguralo brzo prepoznavanje bilo kojeg odstupanja u odnosu na preuzeti standard.

2. Upućivanje na druge dokumente

Odredbe dokumenata na koje ova uputa upućuje važe kao odredbe ove upute.

Navedena izdanja vrijede u vrijeme objavljivanja ove upute, a kada se ona primjenjuje koriste se najnovija izdanja niže navedenih dokumenata:

- BAS U 8.5-01:2016, *Uputa o označavanju i registriranju dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije,*
- BAS U 8.5-02:2016, *Uputa o strukturi i oblikovanju bosanskohercegovačkih standarda i drugih dokumenata dostupnih javnosti,*
- BAS U 8.5-03:2016, *Uputa za pripremanje, donošenje i objavljivanje BAS standarda i drugih dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije,*
- BAS U 8.5-05:2016, *Uputa o označavanju i registriranju tijela za pripremu dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije.*

3. Termini i definicije

3.1

standard

dokument za opću višekratnu uporabu, donesen **konsenzusom** i odobren od priznatog tijela, koji sadrži pravila, smjernice ili karakteristike aktivnosti ili njihove rezultate i ima za cilj postizanje optimalnog stupnja uređenosti u datom kontekstu

NAPOMENA Standardi se moraju temeljiti na provjerenim znanstvenim, tehnološkim i iskustvenim rezultatima, a cilj im je dosezanje optimalnog napretka zajednice.

(BAS EN 45020:2009, definicija 3.2)

3.2

međunarodni standard

standard, dostupan javnosti, koji je usvojila međunarodna organizacija za standardizaciju/standarde

(BAS EN 45020:2009, definicija 3.2.1.1)

3.3

regionalni standard

standard, dostupan javnosti, koji je usvojila neka regionalna organizacija za standardizaciju/standarde

(BAS EN 45020:2009, definicija 3.2.1.2)

3.4

europski standard

standard koji je prihvatio CEN/CENELEC i koji se obvezatno mora implementirati kao identični nacionalni standard te se moraju povući svi njemu konfliktni nacionalni standardi

NAPOMENA Termin „harmonizirani – usklađeni standard” termin je koji se koristi u kontekstu direktiva novog pristupa „New Approach” - vidi točku 4.2 „Guide to implementation of directives based on the New Approach and the Global Approach”, izdanje 2000.

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.5)

3.5

harmonizirani dokument (HD)

dokument o usklađivanju

CENELEC standard koji se obvezatno mora primijeniti na nacionalnom nivou, barem objavljivanjem njegova naziva i broja HD te se moraju povući svi konfliktni nacionalni standardi

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.9)

3.6

tehnički izvještaj (TR)

dokument koji sadrži podatke različitih vrsta publiciranih u standardima ili tehničkim specifikacijama

(ISO/IEC Directives – Part 2:2011;
CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013)

3.7

državni standard

nacionalni standard

standard, dostupan javnosti, koji je usvojilo državno tijelo za standarde

NAPOMENA Termin „državni standard” i definicija preuzeti su iz Zakona o standardizaciji BiH (Članak 2., Službeni glasnik BiH broj 19/01), a ekvivalentni su terminu „nacionalni standard” koji se koristi u svim dokumentima međunarodne ili europske standardizacije i kao takav je preuzet u BAS EN 45020:2009.

3.8

normativni dokument

dokument koji utvrđuje pravila, smjernice ili karakteristike za aktivnosti ili njihove rezultate

(BAS EN 45020:2009, točka 3.1)

3.9

tehnička specifikacija (TS)

dokument koji je preuzet, a koji bi možda u budućnosti mogao biti predmet standarda, ali za koji se trenutno:

- ne može dobiti potrebna podrška da se odobri kao standard,
- postoji sumnja o tome je li postignut konsenzus,
- predmet se još uvijek tehnički razvija, ili
- postoji drugi razlog koji ne dozvoljava da se odmah objavi kao standard.

NAPOMENA Tehnička specifikacija ne smije biti u suprotnosti s nekim postojećim standardom.

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.6)

3.10

javno dostupna specifikacija (PAS)

dokument koji je objavio ISO/IEC kao odgovor na hitnu tržišnu potrebu, predstavljajući:

- konsenzus u organizaciji izvan ISO ili IEC, ili
- konsenzus stručnjaka u radnoj grupi.

NAPOMENA 1 Javno dostupna specifikacija ne smije biti u suprotnosti s nekim postojećim standardom.

NAPOMENA 2 Dozvoljeno je postojanje više javno dostupnih specifikacija za isti predmet.

(ISO/IEC Directives - Part 2:2011, definicija 3.7)

NAPOMENA 3 U CEN/CENELEC-u ne postoje javno dostupne specifikacije.

3.11

CEN/CENELEC radni sporazum (CWA)

CEN/CENELEC sporazum pripremljen na radionici koji predstavlja konsenzus do kojeg su došli navedeni pojedinci i organizacije odgovorni za njegov sadržaj

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.10)

NAPOMENA U ISO/IEC postoji usporedivi dokument, IWA.

3.12

korekcija

uklanjanje tiskovnih, jezičkih i sličnih pogrešaka iz objavljenog teksta nekog normativnog dokumenta

3.13

amandman

promjena, dodavanje ili izostavljanje određenih dijelova iz sadržaja nekog normativnog dokumenta

3.14

vodič

uputa

dokument koji daje pravila, orijentaciju, savjete i preporuke u vezi sa standardizacijom

3.15

preuzimanje

(međunarodnog standarda kao regionalnog ili nacionalnog standarda), objavljivanje nacionalnog **normativnog dokumenta** utemeljenog na odgovarajućem **međunarodnom standardu** ili potvrda da taj međunarodni standard ima isti status kao i nacionalni normativni dokument, s tim da se naznače sva odstupanja od tog međunarodnog standarda

NAPOMENA 1 Ponekad se termin „usvajanje” upotrebljava umjesto termina „preuzimanje”.

NAPOMENA 2 Preuzeto iz BAS EN 45020:2009, 10.1.

NAPOMENA 3 Za uvjete preuzimanja međunarodnog standarda kao regionalnog ili nacionalnog standarda vidi 4.1 i 4.2 ove upute.

3.16

usklađivanje (nacionalnih standarda)

harmoniziranje (nacionalnih standarda)

sprečavanje ili eliminiranje razlika u tehničkom sadržaju standarda koji ima isto područje primjene, posebno onih razlika koje mogu izazvati barijere u trgovini

NAPOMENA Usklađivanje ovih standarda omogućava da bude ostvareno da se proizvodi, kad su proizvedeni prema nacionalnom standardu jedne zemlje, mogu smatrati usklađenim, bez modificiranja, sa standardima drugih zemalja i obrnuto.

3.17

redakcijske izmjene

(međunarodnog standarda u regionalnom ili nacionalnom standardu), dozvoljene izmjene koje ne mijenjaju tehnički sadržaj standarda

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, definicija 3.7).

NAPOMENA Dozvoljene redakcijske izmjene vidi 4.2.1 b) ove upute.

3.18

izmjena u načinu izražavanja

zamjena jedne riječi ili fraze u regionalnom ili nacionalnom standardu sinonimima, kako bi se odslikao jezik regije ili zemlje koja preuzima ovaj međunarodni standard, kad se preuzima međunarodni standard na jednom od službenih jezika

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, definicija 3.9)

3.19

struktura

(standarda), određena točkama, podtočkama, paragrafima (stav), tabelama, slikama, dodacima

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, definicija 3.10)

3.20

tehničko odstupanje

(od međunarodnog standarda u regionalnom ili nacionalnom standardu) bilo koja razlika između tehničkog sadržaja međunarodnog standarda i tehničkog sadržaja regionalnog i nacionalnog standarda

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, definicija 3.8)

3.21

posebni nacionalni uvjet

nacionalna karakteristika ili praksa koja se ne može promijeniti čak ni u dužem periodu, npr.zbog klimatskih uvjeta, uvjeta za uzemljenje električnih uređaja

NAPOMENA Ako on utječe na usklađivanje, sastavni je dio EN standarda (i HD-a za CENELEC).

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.15)

3.22

nacionalno odstupanje

modificiranje, dopuna ili izostavljanje dijela sadržaja EN standarda (i HD-a za CENELEC) urađeno u nacionalnom standardu s istim područjem primjene kao i EN standard (i HD-a za CENELEC)

NAPOMENA Nacionalno odstupanje ne čini dio EN standarda (ni HD-a za CENELEC).

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.16)

3.23

A-odstupanje

nacionalno odstupanje od europskog standarda (i HD za CENELEC) prouzrokovano propisima čija je izmjena u datom vremenu izvan nadležnosti nacionalnog člana CEN/CENELEC

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.17)

3.24

B-odstupanje

nacionalno odstupanje od dokumenta za usklađivanje (HD) zbog posebnih tehničkih zahtjeva koji su dozvoljeni za određeno prijelazno vrijeme

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.18)

3.25

zajedničko modificiranje

zajedničko odstupanje

promjena, dopuna ili brisanje iz sadržaja izvornog dokumenta koji je odobrio CEN/CENELEC i koji je tako postao dio EN-a (i HD-a za CENELEC)

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.14)

3.26

konfliktni nacionalni standard

nacionalni standard koji se odnosi na isto područje primjene kao EN (i HD za CENELEC) koji sadrži zahtjeve suprotne zahtjevima EN-a (i HD za CENELEC)

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.13)

3.27

„načelo uzajamnosti” („princip vice versa”)

sve što je prihvatljivo prema uvjetima međunarodnog standarda bit će prihvatljivo i prema uvjetima regionalnog ili nacionalnog standarda i obrnuto, zbog čega sve što je usklađeno s međunarodnim standardom znači da je usklađeno i s regionalnim i nacionalnim standardom

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, definicija 3.11).

4. Stupnjevi sukladnosti

4.1 Općenito

Da bi se odnos između BAS standarda nastalog preuzimanjem i odgovarajućeg preuzetog međunarodnog ili europskog standarda mogao odmah ustanoviti, treba odrediti i označiti njihov stupanj sukladnosti.

Određivanje stupnja sukladnosti mora se provesti usporedbom od točke do točke i mora se obuhvatiti i područje primjene i sadržaj standarda da bi se otkrila sva odstupanja.

4.2 Osnovni stupnjevi sukladnosti

Sukladno s ISO/IEC i CEN/CENELEC dokumentima utvrđena su tri osnovna stupnja sukladnosti standarda: **identičan, modificiran i neekvivalentan.**

4.2.1 Identičan stupanj sukladnosti

BAS je standard **identičan** s međunarodnim ili europskim standardom pod sljedećim uvjetima:

- a) BAS je standard identičan u tehničkom sadržaju, strukturi i načinu izražavanja (ili je identičan prijevod), ili
- b) BAS je standard identičan u tehničkom sadržaju, mada sadrži sljedeće manje redakcijske izmjene:
 - zamjena točke (.) zarezom (,) kao znakom za decimalno mjesto,
 - ispravka greške (npr. slovne greške) ili promjene kod označavanja stranice,
 - izostavljanje jednog ili više jezika kod višejezičnog međunarodnog ili europskog izdanja,
 - uključivanje međunarodnih ili europskih amandmana i tehničkih korekcija izdatih na međunarodni ili europski standard,
 - zamjena izraza "ovaj međunarodni ili europski standard" za „ovaj bosanskohercegovački standard",
 - uključivanje u BAS standard informativnog teksta (npr. informativnih dodataka koji ne dovode do promjene odredaba međunarodnog ili europskog standarda, ne dopunjuju ih ili ih ne brišu); primjeri informativnog teksta imaju savjetodavan karakter za korisnika, upute za obuku ili prijedlog oblika obrazaca ili izvještaja,
 - brisanje uvodnog materijala međunarodnog standarda i izostavljanje naslovne stranice međunarodnog standarda,¹⁾
 - izmjena u načinu izražavanja, kako je definirano u 3.18.

Pod ovim je uvjetima „načelo uzajamnosti” („princip vice versa”) zadovoljeno.

¹⁾ Ne odnosi se na europski standard.

NAPOMENA Promjene u slogu dokumenta (npr. u odnosu na označavanje stranica, vrstu slova i veličinu slova itd.), posebno u elektronskoj obradi, nemaju utjecaj na stupanj sukladnosti.

Kad se preuzimaju međunarodni ili europski standardi preporuča se **identičan stupanj sukladnosti** odnosno da BAS standard bude identičan s preuzetim standardom jer osigurava uklanjanje tehničkih barijera - olakšavanje trgovine i ne dovodi do neprihvatljivosti između dvaju regionalnih ili nacionalnih standarda.

4.2.2 Modificiran stupanj sukladnosti

BAS je standard **modificiran** u odnosu na međunarodni standard ako sadrži dopuštena tehnička odstupanja i ako su zadovoljeni sljedeći uvjeti:

- da su ta nastala tehnička odstupanja prepoznatljiva (navedena, obilježena i objašnjena),
- da BAS standard odražava strukturu međunarodnog standarda.

NAPOMENA Dozvoljava se promjena strukture samo ako se mogu jednostavno usporediti sadržaj i struktura obaju standarda.

Zbog transparentnosti i sljedivosti preporuča se da jedan BAS standard preuzima jedan međunarodni standard. Zbog nekih okolnosti može se odlučiti preuzeti nekoliko međunarodnih standarda jednim BAS standardom. Međutim, to je preporučljivo samo pod uvjetom da je korisniku omogućena jednostavna usporedba sadržaja, a ostvaruje se popisom koji navodi i objašnjava odstupanja.

Dozvoljene izmjene date pod b) za stupanj sukladnosti identičan može da sadrži i modificirani standard.

Modificirani standard može uključiti sljedeće slučajeve:

- a) „BAS standard sadrži manje “-

u BAS se standardu obavlja izbor u odnosu na međunarodni standard, sadrži manje zahtjeve, itd.,

- b) „BAS standard sadrži više u odnosu na međunarodni standard”-

u BAS se standard dodaju neki aspekti ili vrste, sadrži veće zahtjeve, uključuje dodatna ispitivanja, itd.,

- c) „BAS standard mijenja dio međunarodnog standarda”-

dio je sadržaja identičan, ali oba, i BAS i međunarodni standard, sadrže neke zahtjeve koji se razlikuju,

- d) „BAS standard dopušta alternativni izbor”-

BAS standard dopušta odredbu istog statusa koja se može koristiti kao alternativa odredbi datoj u međunarodnom standardu.

NAPOMENA BAS standard može uključiti međunarodni standard u cjelosti i može sadržavati dodatne tehničke odredbe koje nisu dio međunarodnog standarda. U ovom slučaju stupanj sukladnosti u odnosu na međunarodni standard „**modificiran**” ili „**neekvivalentan**” u ovisnosti je od toga **da li su ili ne razlike jasno obilježene, a tehnička odstupanja navedena i objašnjena**, mada dio koji sadrži uključeni međunarodni standard nije bio predmet modificiranja.

Kada se preuzima CENELEC harmonizirani dokument HD može imati privremeno modificiran stupanj sukladnosti. To je slučaj kada se mora dodati privremeno nacionalno odstupanje tehničkog karaktera (npr. B-odstupanje) zbog posebnih tehničkih zahtjeva. U tom je slučaju preuzeti harmonizirani dokument modificiran i u nacionalnom predgovoru mora se točno navesti određeno vrijeme važenja takvog zahtjeva.

Ako kod preuzimanja europskog standarda ima potrebe za odstupanjem od sadržaja europskog standarda, tj. ako je potrebno uraditi A-odstupanje ili B-odstupanje, mora se od odgovarajuće organizacije za standardizaciju zatražiti odobrenje.

Odobrenje za A-odstupanje (slučaj kada nacionalni propis odstupa od EN standarda) treba zatražiti u što je moguće ranijoj fazi izrade EN standarda.

Kada su u pitanju posebni nacionalni uvjeti koji se ne mogu promijeniti čak ni u dužem periodu (npr. klimatski uvjeti), potrebno je tražiti odobrenje, ako njihovo uključivanje u EN standard nije moguće.

Modificiran stupanj sukladnosti ne ispunjava „načelo uzajamnosti“ („princip *vice versa*“).

4.2.3 Neekvivalentan stupanj sukladnosti

BAS je standard **neekvivalentan** u odnosu na **međunarodni ili europski standard** ako postoje izmjene u tehničkom sadržaju i strukturi, i ako te izmjene nisu jasno navedene, obilježene i objašnjene.

Ovo uključuje i slučaj kada u BAS standardu ostaje manjina međunarodnih ili europskih odredbi po broju i važnosti.

NAPOMENA BAS standard s ovim stupnjem sukladnosti ne smatra se preuzetim standardom.

5. Metode preuzimanja međunarodnih i europskih standarda

5.1 Općenito

5.1.1 Ova točka opisuje metode za preuzimanje međunarodnih ili europskih standarda. Preporučene su metode date u 5.1.2.

Ako za određeni predmet nema odgovarajućeg međunarodnog ili europskog standarda, može se preuzeti standard drugog nacionalnog tijela za standardizaciju s kojim postoji sklopljen odgovarajući ugovor.

Pridruženi ili punopravni član europskih organizacija za standardizaciju CEN i CENELEC ima obvezu preuzimanja svih europskih standarda tih organizacija kao nacionalnih standarda i obvezu istodobnog povlačenja postojećih konfliktnih nacionalnih standarda. Ako je preuzet europski standard na nacionalnom nivou, onda se ne može preuzimati međunarodni standard.

NAPOMENA 1 Institut je, kao pridruženi član europskih organizacija za standardizaciju CEN i CENELEC, preuzeo obvezu prihvatanja svih europskih standarda tih organizacija kao BAS standarde i obvezu istodobnog povlačenja postojećih konfliktnih BAS standarda.

Pravila za preuzimanje:

1) **europski se standard** može preuzeti na nacionalnom nivou samo sa stupnjem sukladnosti **identičan** (vidi 4.2.1), odnosno preuzimaju se samo kao identični standardi u tehničkom sadržaju i strukturi i načinu izražavanja uz obvezatno pridržavanje pravila datih u preporučenim metodama za preuzimanje,

2) **europski se harmonizirani dokument** može preuzeti s **identičnim** stupnjem sukladnosti, a i sa stupnjem sukladnosti **modificiran**, zbog posebnih tehničkih zahtjeva sadržanih u normativnom dodatku o nacionalnom odstupanju (B-odstupanja od europskog harmoniziranog dokumenta), dozvoljenih za jedno određeno vrijeme,

3) **međunarodni se standard** smatra preuzetim ako je nacionalni standard **identičan** (vidi 4.2.1) ili **modificiran** (vidi 4.2.2) u odnosu na međunarodni standard.

NAPOMENA 2 Postupak rada na standardima koji se slijedi pri preuzimanju standarda dat je u BAS U 8.5-03.

5.1.2 Sukladno se s ISO/IEC Guide 21-1:2005, i CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 3:2011, međunarodni ili europski standardi preuzimaju u sustav bosanskohercegovačke standardizacije sljedećim metodama:

- proglašavanja (pr),

- korica (ko),
- prijevoda (pv).

NAPOMENA Postupak rada na standardu koji se preuzima metodom prijevoda, dat je u BAS U 8.5-03, Uputi za lektoriranje dokumenata i Uputi za tehničku obradu standarda.

5.1.3 Odluku o metodi preuzimanja međunarodnog ili europskog standarda donosi Institut na osnovu prijedloga BAS/TC-a (vidi BAS U 8.5-03).

5.1.4 Ako u BAS standardu nema potrebe za tehničkim odstupanjima ili redakcijskim izmjenama, može se primijeniti bilo koja od preporučenih metoda preuzimanja.

5.1.5 Ako su u BAS standardu tehnička odstupanja i/ili redakcijske izmjene neizbježne, koristi se metoda prijevoda ili metoda korice.

5.1.6 BAS standard koji je nekom od metoda preuzeti međunarodni ili europski standard mora imati jasno navedene sljedeće podatke o međunarodnom ili europskom standardu: oznaku preuzetog standarda, godinu izdanja, stupanj sukladnosti i naziv na engleskom ili drugom jeziku izvornog dokumenta te izjavu o preuzimanju. Pri preuzimanju standarda metodom korica ili metodom prijevoda, podaci o preuzetom standardu i podaci o BAS standardu nalaze se na istaknutnom mjestu na koricama standarda.

5.1.7 Kad se preuzima međunarodni ili europski standard, svi postojeći amandmani i tehničke korekcije date na međunarodni ili europski standard moraju se preuzeti ili uključiti u BAS standard ovisno od metode preuzimanja.

NAPOMENA Međunarodne ili europske amandmane i tehničke korekcije publicirane poslije preuzimanja međunarodnog ili europskog standarda treba preuzeti što je moguće prije.

5.2 Metoda proglašavanja

5.2.1 Metoda je proglašavanja najjednostavnija metoda preuzimanja, jer ne zahtijeva pretisku teksta međunarodnog ili europskog standarda. Primjenjuje se ako postoji potreba za primjenom određenog međunarodnog ili europskog standarda, a nema mogućnosti ni potrebe da se u kratkom roku preuzme metodama opisanim u **5.3** i **5.4**.

5.2.2 Odlukom ravnatelja Instituta, a na prijedlog BAS/TC-a (vidi BAS U 8.5-03), međunarodni ili europski standard na engleskom ili drugom jeziku izvornog dokumenta dobija status BAS standarda.

5.2.3 Da je međunarodni ili europski standard proglašavanjem dobio status BAS standarda objavljuje se u Glasniku Instituta i na internetskoj stranici Instituta. Obavijest o proglašavanju mora uključiti sljedeće podatke:

- oznaku, godinu izdanja i naziv međunarodnog ili europskog standarda (oznaka s godinom izdanja i stupanj sukladnosti mora se dati unutar zagrade neposredno iza i kao dio naziva),
- izjavu da standard koji se preuzima ima status BAS standarda,
- oznaku i naziv BAS standarda (naziv BAS standarda ostaje nepromijenjen), i
- datum od kojeg je priznat status preuzetog standarda.

5.2.4 Obavijesti se o proglašavanju pridružuje preuzeti standard, kako bi se moglo utvrditi da je isti preuzet u sustav bosanskohercegovačke standardizacije.

5.3 Metoda korice

5.3.1 Metoda korice podrazumijeva preuzimanje međunarodnog ili europskog standarda (uključujući amandmane ili tehničke korekcije) i njegovo publiciranje s BAS koricama. Međunarodni ili europski standard objavljuje s oznakom BAS standarda (vidi točku 9) i na taj način preuzeti međunarodni ili europski standard

postaje prepoznatljiv dio bosanskohercegovačke standardizacije ako je uspostavljen identičan ili modificiran stupanj sukladnosti.

5.3.2 Metoda korice pridružuje BAS koricama preuzeti međunarodni ili europski standard na engleskom jeziku ili drugom jeziku izvornog dokumenta s referentnim nacionalnim brojem dokumenta na svakoj stranici nacionalnog implementiranja.

5.3.3 Elementi BAS korica jesu:

- naslovna stranica BAS standarda prema BAS U 8.5-02 na koju se upisuje nacionalna izjava o preuzimanju,
- nacionalni predgovor (vidi 5.5),
- nacionalni se dodaci nalaze iza teksta preuzetog standarda (vidi BAS U 8.5-02, 6.3.5). Nacionalni dodaci predstavljaju informacije i upute koje se odnose na standard. Ako je BAS standard modificiran u odnosu na preuzeti standard, tada se modificiranja ne uključuju u tekst standarda. U ovom se slučaju u nacionalnom dodatku navedu sva tehnička odstupanja ili redakcijske izmjene s objašnjenjima i upućivanjima na određene točke, tabele, slike, itd. u preuzetom standardu.

5.3.4 Odluku o odobravanju i objavljivanju međunarodnog ili europskog standarda metodom korice donosi ravnatelj Instituta na prijedlog tehničkog komiteta.

5.4 Metoda prijevoda (sa ili bez pretiske originala)

5.4.1 Kada je BAS standard prijevod međunarodnog ili europskog standarda, i ima oznaku BAS, tada preuzeti međunarodni ili europski standard postaje prepoznatljiv dio bosanskohercegovačke standardizacije.

5.4.2 BAS standard koji je prijevod međunarodnog ili europskog standarda može biti objavljen u jednojezičnom ili višejezičnom izdanju. U oba slučaja BAS standard uključuje elemente date u 5.3.3.

5.4.3 Višejezična izdanja BAS standarda sadrže tekst standarda na jednom ili više službenih jezika međunarodne ili europske organizacije za standardizaciju i tekst standarda na jednom ili više službenih jezika u BiH. U tom se slučaju tekst na jednom ili više službenih jezika u BiH nalazi uz lijevu marginu.

5.4.4 U predgovoru BAS standarda treba se navesti informacija koji je jezik služio kao osnova pri prijevodu međunarodnog ili europskog standarda i koji je jezik izvornog međunarodnog ili europskog standarda mjerodavan u slučaju spora.

NAPOMENA Dokumenti se prema pravilu prevode s engleskog jezika, ako nema drukčijeg obrazloženog zahtjeva i/ili odluke.

5.4.5 Ako je BAS standard prijevod međunarodnog ili europskog standarda i ako je označen s „identičan”, tada se sukladnost s međunarodnim ili europskim standardom smatra usklađenošću prijevoda. „Načelo uzajamnosti” jeste ispunjeno.

5.4.6 Ako je BAS standard prijevod međunarodnog ili europskog standarda i sadrži tehnička odstupanja ili redakcijske izmjene urađene u odnosu na međunarodni ili europski standard, informacija o postojećim odstupanjima mora se dati u nacionalnom predgovoru, a objašnjenje postojećih odstupanja može biti ili u nacionalnom predgovoru ili u nacionalnom dodatku (vidi točku 6). Stupanj sukladnosti ovisi od tehničkih odstupanja ili redakcijskih izmjena (vidi točku 4). „Načelo uzajamnosti” nije ispunjeno.

5.4.7 Redoslijed izlaganja i označavanje točaka, tabela, slika i dodataka ostaje isti kao u međunarodnom ili europskom standardu.

Nacionalne fusnote na dnu stranice nisu dopuštene u trima službenim verzijama europskog standarda, ali se mogu uključiti ispod teksta prijevoda na nacionalni jezik.

Referentni nacionalni broj dokumenta stavlja se na svakoj stranici nacionalnog implementiranja.

NAPOMENA Referentni broj dokumenta čini oznaka dokumenta uz dodavanje godine i oznake jezika izdanja. Pri tome se oznaka dokumenta odvaja od godine izdanja znakom dvije točke (:). Oznaka(e) jezika ispisuje(u) se malim slovima i smještena(e) je (su) između zagrada. Kod višejezičnih se izdanja oznake jezika odvajaju međusobno zarezom.

Slovna oznaka jezika u referentnom broju mora biti sukladna sa standardom ISO 639-1.

5.4.8 Pri prijevodu naslovne stranice europskog standarda sve obavijesti koje su date na tri službena jezika europskog standarda ostaju nepromijenjene u oblikovanju i sadržaju, a to su: oznaka „europskog standarda”, naziv standarda i naziv ustanove koja je izdala standard. Prijevod navedenih obavijesti na jednom ili više službenih jezika u Bosni i Hercegovini mora biti smješten iznad obavijesti na službenim jezicima europskog standarda.

NAPOMENA Zemlje članice CEN/CENELEC moraju biti navedene abecednim redom jezika na koji se prevodi.

5.4.9 Ako je BAS standard prijevod europskog standarda nastao preuzimanjem međunarodnog standarda ili drugog dokumenta s mogućim zajedničkim modificiranjima i europskim dodacima članice CEN/CENELEC moraju objaviti sređeni tekst europskog standarda na svom jeziku poštujući sljedeća pravila:

- za naslovnu stranicu (vidi 5.4.8),
- na drugoj je stranici predgovor europskog standarda s datumom implementiranja europskog standarda,
- na trećoj stranici: sadržaj, ako postoji, (izmijenjen na odgovarajući način), zatim tekst međunarodnog standarda (može bez međunarodnog predgovora),
- u tekst se europskog standarda moraju unijeti zajednička modificiranja, ako ih ima, umjesto teksta međunarodnog standarda. To zajedničko se modificiranje mora označiti vertikalnom linijom na lijevoj margini uz tekst.

Nacionalni standard može zatim uključiti nacionalni informativni dodatak u kojemu se ponavljaju izmijenjeni dijelovi izvornog teksta međunarodnog standarda.

5.4.10 Pri prijevodu standarda koristiti prijevode za glagolske oblike - uporabu modalnih glagola (vidi dodatak A) .

Dodatak A daje, u prvoj koloni u svakoj tabeli, glagolski oblik koji se mora upotrebljavati za izražavanje pojedine vrste odredbi. Ekvivalentni se izrazi dati u drugoj koloni upotrebljavaju samo u iznimnim slučajevima kada se oblik dat u prvoj koloni ne može upotrebljavati iz jezičkih razloga.

5.4.11 Odluku o odobravanju i objavljivanju međunarodnih ili europskih standarda metodom prijevoda donosi ravnatelj Instituta na prijedlog BAS/TC-a.

5.5 Nacionalni predgovor

5.5.1 Nacionalni se predgovor daje u cilju lakšeg uvođenja međunarodnog ili europskog standarda u sustav bosanskohercegovačke standardizacije. Nacionalni je predgovor na jednom od službenih jezika/službenim jezicima u Bosni i Hercegovina (bs-bosanski, hr-hrvatski i sr-srpski, vidi ISO 639-1), a prethodi mu naslov „Nacionalni predgovor” i sadrži sljedeće osnovne informacije :

- oznaka, godina izdanja i naziv BAS standarda,
- ko je donio Odluku i broj i datum Odluke kojom je BAS standard odobren,
- stupanj sukladnosti s izvornim standardom (EN; ISO; IEC),
- oznaka, godina izdanja i naziv izvornog standarda na engleskom jeziku ili drugom jeziku izvornog dokumenta,
- izjava da međunarodni ili europski standard ima status BAS standarda,
- podaci o povlačenju jednog ili više BAS standarda objavljivanjem novog BAS standarda ,
- radno tijelo Instituta koje je pripremio BAS standard (npr. tehnički komitet: oznaka i naziv),
- informacija o tome da je standard nastao prevođenjem međunarodnog ili europskog standarda i o jeziku koji je služio kao osnov pri prijevodu,
- u slučaju spora, koji je jezik mjerodavan,
- informacija o citiranim standardima i drugim dokumentima gdje se daje lista samo onih nacionalnih dokumenata identičnih sa stranim dokumentima citiranim u točki „*Normativne reference*” ili, ako je ta

točka izostavljena, sa stranim normativnim dokumentima citiranim u tekstu standarda. Za datirane se reference daje veza nacionalnog dokumenta s citiranim izdanjem stranog dokumenta. Za nedatirane se reference daje veza s važećim izdanjem stranog dokumenta u trenutku objavljivanja nacionalnog dokumenta koji se na njega poziva,

- informacija o povezanim BAS standardima gdje se daje lista npr. BAS standarda, koji se navode u bibliografiji, a istodobno je usvojena kao BAS. Za datirane reference daje se veza nacionalnog dokumenta s citiranim izdanjem stranog dokumenta. Za nedatirane reference daje se veza s važećim izdanjem stranog dokumenta u trenutku objavljivanja nacionalnog dokumenta koji se na njega poziva,
- podaci o učešću u razvoju međunarodnog standarda, ako je takvog učešća bilo,
- objašnjenja uz tekst standarda (npr. ako nekim varijantama iz međunarodnog ili europskog standarda treba dati prednost),
- podaci o redakcijskim izmjenama i tehničkim odstupanjima, ako ih ima, s upućivanjem gdje su navedena i objašnjena, i kako su obilježena kada se koristi metoda prijevoda (vidi točku 6),
- obavijest o nacionalnom dodatku,
- korisne upute za primjenu preuzetog međunarodnog ili europskog standarda.

5.6 Nacionalni dodaci

Kada preuzimamo međunarodne ili europske standarde dozvoljeni su nacionalni dodaci koji mogu biti informativni (npr. popis A-odstupanja, redakcijske izmjene itd) ili normativni (npr. B-odstupanja). Koriste se za davanje obavijesti o nacionalnim uvjetima, tj. za potpuni popis odstupanja (posebni nacionalni uvjeti, zahtjevi u nacionalnim propisima, redakcijske izmjene i tehnička odstupanja) zajedno s njihovim obrazloženjem. Napomena se o postojanju nacionalnih dodataka daje u nacionalnom sadržaju ili nacionalnom predgovoru.

6. Uključivanje i obilježavanje tehničkih odstupanja i redakcijskih izmjena u BAS standardu

6.1 Kad se međunarodni standard preuzima metodom prijevoda s određenim tehničkim odstupanjima ili redakcijskim izmjenama, iste treba uključiti u tekst BAS standarda. Odstupanja se moraju jasno istaknuti obilježavanjem jednom vertikalnom linijom (I) na lijevoj margini uz tekst, kako bi se moglo vidjeti da taj dio teksta nije tekst međunarodnog standarda.

6.2 Informacija da su u BAS standardu urađena tehnička odstupanja ili redakcijske izmjene daje se u nacionalnom predgovoru (vidi 5.5.1). Popis urađenih tehničkih odstupanja ili redakcijskih izmjena s navodima, objašnjenjima i upućivanjima na određene točke, tabele, slike, itd. u međunarodnom standardu može biti:

- a) u nacionalnom predgovoru za mali broj nastalih tehničkih odstupanja i/ili redakcijskih izmjena,
- b) ili u posebnom nacionalnom dodatku iza teksta BAS standarda, i to normativna u normativnom dodatku, a informativna u informativnom dodatku.

7. Uključivanje i obilježavanje međunarodnih i europskih amandmana i tehničkih korekcija u BAS standard

7.1 Kad se preuzima međunarodni ili europski standard, moraju se preuzeti svi postojeći amandmani i/ili tehničke korekcije date na taj standard. Ovisno od metode preuzimanja, oni se mogu proglasiti ili uključiti u tekst standarda ili dati kao normativni dodatak na kraju dokumenta.

7.2 Kad se amandmani i tehničke korekcije na međunarodni ili europski standard uključuju u tekst BAS standarda, izmijenjeni se tekst treba obilježiti duplom vertikalnom linijom (II) na lijevoj margini da bi se razlikovao od nacionalnih odstupanja (vidi 6.1).

7.3 Informacija se da su amandman ili tehnička korekcija uključeni u preuzeti standard daje u tabeli koja je na poleđini naslovne stranice BAS standarda, u nacionalnom predgovoru i na naslovnoj stranici europskog standarda.

7.4 Pri uključivanju međunarodnih ili europskih amandmana u tekst BAS standarda, brojevi i naslovi svake točke, slike, tabele itd. koji se brišu amandmanom trebaju biti zadržani dodavanjem sljedećeg teksta u zagradi :

„(brisano amandmanom)”.

Ovaj se tekst uključuje na isti način i u sadržaj.

Predgovor amandmana treba biti uključen naslovom „Predgovor amandmana (broj)”, poslije predgovora standarda na koji je dat amandman.

8. Upućivanje na međunarodne i europske standarde i druge normative dokumente u BAS standardu

8.1 Ako preuzeti međunarodni ili europski standard upućuje na međunarodne ili europske standarde i druge normative dokumente, upućivanja treba da ostanu nepromijenjena unutar teksta, bez obzira na validnost u bosanskohercegovačkoj standardizaciji ili na njihov status kao BAS standard. Da bi se osigurala **identičnost** i validnost preuzimanog standarda, tehnički komitet odgovoran za BAS standard treba preispitati sve navedene standarde (ISO; IEC; EN) na koje se upućuje i njima odgovarajuće BAS standarde.

NAPOMENA 1 Ove se preporuke ne odnose na upućivanja data samo za informaciju, mada se mogu primijeniti.

NAPOMENA 2 Nazivi ISO/IEC/EN standarda ili drugih normativnih dokumenata na koje se upućuje unutar teksta standarda ne prevode se (ostaju na engleskom jeziku).

8.2 U slučaju kad se u BAS standardu umjesto na međunarodni ili europski standard upućuje na standard ili drugi dokument koji nije identičan međunarodnom ili europskom standardu, smatra se da taj BAS standard (s kojeg se upućuje) sadrži tehničko odstupanje i zbog toga je njegov stupanj sukladnosti „**modificiran**”.

8.3 Kad su standardi ili drugi normativni dokumenti na koje se upućuje u međunarodnom ili europskom standardu zamijenjeni ili preuzeti, informacija se može dati u nacionalnom dodatku navođenjem oznake, godine izdanja i naziva BAS standarda te oznake, godine izdanja međunarodnog ili europskog standarda i stupnja sukladnosti.

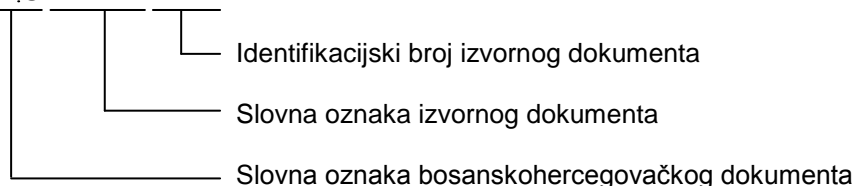
9. Označavanje i datiranje BAS standarda koji su preuzeti međunarodni ili europski standardi

9.1 Označavanje

Da je BAS standard preuzeti međunarodni ili europski standard (vidi 4.2.1 i 4.2.2) treba da je korisniku uočljivo iz oznake dokumenta, bez provjere njegova sadržaja.

Oznaka je BAS standarda nastalog preuzimanjem kombinacija oznake utvrđene za bosanskohercegovačke standarde (vidi BAS U 8.5-01) i oznake izvornog dokumenta (primjenjuje se „jednoredno označavanje”).

BAS XX XXX YYYY

gdje je:

BA - slovna oznaka za Bosnu i Hercegovinu, prema ISO 3166-1,

S - oznaka za standard,

XX XXX - slovna oznaka izvornog dokumenta; (ISO, IEC i EN), ili njihova kombinacija i HD za CENELEC dokument,

YYYY – identifikacijski broj izvornog dokumenta.

9.2 Datiranje

Standard treba datirati zbog transparentnosti preuzimanja i ciklusa revizije standarda.

Datiranje se radi tako da se oznaci BAS standarda doda godina izdanja, odnosno datum preuzimanja međunarodnog ili europskog standarda u sustav bosanskohercegovačke standardizacije.

BAS XX XXX YYYY:godina izdanja bosanskohercegovačkog standarda

Informacija se o datumu izdanja međunarodnog ili europskog standarda mora dati što je moguće bliže oznaci BAS standarda, npr. na naslovnoj stranici.

9.3 Primjeri za označavanje i datiranje

9.3.1 Za naslovnu stranicu standarda koristi se oblik oznake (vidi BAS U 8.5-02)

BAS
XX XXX YYYY
mjesec, godina izdanja

9.3.2 U svim ostalim slučajevima koristi se oblik:

BAS XX XXX YYYY:godina izdanja bosanskohercegovačkog standarda

10. Označavanje stupnja sukladnosti

10.1 Općenito

Za označavanje stupnja sukladnosti između nacionalnog i međunarodnog ili europskog standarda može se koristiti naziv stupnja sukladnosti ili skraćenica, vidi tabelu 1.

Tabela 1 - Stupnjevi sukladnosti i njihove skraćenice

Stupanj sukladnosti	O p i s	Skraćenica
identičan	<p>Nacionalni je standard identičan međunarodnom ili europskom standardu ako je:</p> <p>a) nacionalni standard identičan u tehničkom sadržaju, strukturi i načinu izlaganja, ili</p> <p>b) nacionalni standard identičan u tehničkom sadržaju, premda može da sadrži minimalne redakcijske izmjene date u 4.2.1 b).</p> <p>„Načelo uzajamnosti” jeste ispunjeno.</p>	IDT
modificiran	<p>Nacionalni je standard modificiran u odnosu na međunarodni standard pod sljedećim uvjetima:</p> <ul style="list-style-type: none"> – da su nastala tehnička odstupanja prepoznatljiva (navedena, obilježena i objašnjena), – da nacionalni standard odražava strukturu međunarodnog standarda. <p>NAPOMENA 1 Dozvoljava se promjena strukture samo ako se mogu jednostavno usporediti sadržaj i struktura obaju standarda. Modificirani standard, također, može da uključuje izmjene dozvoljene pod identičnom usklađenošću.</p> <p>NAPOMENA 2 Za europski standard vidi 5.1.1</p> <p>„Načelo uzajamnosti” nije ispunjeno.</p>	MOD
neekvivalentan	<p>Nacionalni je standard neekvivalentan međunarodnom ili europskom standardu ako postoje izmjene u tehničkom sadržaju i strukturi, i ako te izmjene nisu jasno navedene, obilježene i objašnjene.</p> <p>Sukladnost između nacionalnog i međunarodnog standarda nije jasno vidljiva.</p> <p>NAPOMENA Ovaj stupanj sukladnosti ne podrazumijeva preuzimanje.</p>	NEQ

10.2 Označavanje stupnja sukladnosti BAS standarda

Sukladno s tabelom 1, stupanj se sukladnosti BAS standarda i preuzetog međunarodnog ili europskog standarda označava skraćenicom koju treba navesti u zagradi s oznakom i godinom izdanja međunarodnog ili europskog standarda, a iza oznake, godine izdanja i naziva BAS standarda.

BAS XX XXX YYYY: godina izdanja bosanskohercegovačkog standarda, naziv BAS standarda (XX XXX YYYY: godina izdanja međunarodnog/europskog standarda, skraćunica za stupanj sukladnosti).

PRIMJER 1

BAS EN ISO 50001:2015, *Sistemi energetskeg upravljanja – Zahtjevi sa uputstvom za korišćenje* (EN ISO 50001:2011, IDT; ISO 50001:2011, IDT)

Ako se naziv BAS standarda, koji je rezultat prijevoda, zbog konzistentnosti s postojećim BAS standardima razlikuje od naziva preuzetog međunarodnog ili europskog standarda, tada treba dopisati u zagradi, pored oznake i godine izdanja, i naziv međunarodnog ili europskog standarda na engleskom jeziku ili drugom jeziku izvornog dokumenta.

10.3 Označavanje stupnja sukladnosti BAS standarda u pregledima, katalogima, bazama podataka i slično

Da bi sukladnost preuzetog standarda bila uočljiva i jasna u pregledima, katalogima, bazama podataka i slično, potrebno je uz oznaku BAS standarda dodati godinu izdanja, redni broj izdanja, oznaku metode preuzimanja, oznaku jezika BAS standarda, naziv BAS standarda na jednom od službenih jezika/službenim jezicima u Bosni i Hercegovina i engleskom jeziku ili drugom jeziku izvornog dokumenta, oznaku i godinu izdanja međunarodnog ili europskog standarda i stupanj sukladnosti s međunarodnim ili europskim standardom na sljedeći način:

BAS XX XXX YYYY: godina izdanja (broj izd.) (metoda preuzimanja) (jezik) (broj stranica)

Naziv na jednom od službenih jezika/na službenim jezicima u Bosni i Hercegovina (XX XXX YYYY: godina izdanja, skraćunica za stupanj sukladnosti)

Naziv na jeziku izvornog dokumenta (NN NNN: godina izdanja, skraćunica za stupanj sukladnosti)

PRIMJER 1

BAS EN 1594:2004 (1. izd.) (ko) (bs, en) (100 str.)

Sistemi snabdijevanja gasom - Cjevovodi sa maksimalnim radnim pritiskom iznad 16 bar - Funkcionalni zahtjevi (EN 1594:2000, IDT)

Gas supply systems - Pipelines for maximum operating pressure over 16 bar - Functional requirements (EN 1594:2000, IDT)

PRIMJER 2

BAS EN 12899-1:2013 (3.izd.) (pv) (bs) (hr) (sr)¹⁾ (59 str.)

Fiksni, vertikalni saobraćajni znakovi na putevima - Dio 1: Fiksni znakovi (EN 12899-1:2007, IDT)

Fixed, vertical road traffic signs - Part 1: Fixed signs (EN 12899-1:2007, IDT)

¹⁾ Svaka je verzija posebno publicirana.

11. Preuzimanje drugih dokumenata međunarodnih i europskih organizacija za standardizaciju

11.1 Kako bi zadovoljile različite zahtjeve i potrebe svojih partnera i korisnika standarda, međunarodne i europske organizacije za standardizaciju pripremaju i objavljuju i druge dokumente (TS - tehničke specifikacije, Guide - vodiče, TR - tehničke izvještaje, CR- izvještaje komiteta, itd).

11.2 BAS tehnički komiteti mogu predložiti preuzimanje navedenih dokumenata koji nisu standardi.

11.3 Međunarodni se ili europski dokumenti koji nisu standardi preuzimaju kao BAS dokumenti iste vrste tj. kao dokumenti koji nisu standardi.

11.4 Preuzimanje se drugih međunarodnih ili europskih dokumenata obavlja na isti način kao preuzimanje međunarodnih ili europskih standarda.

Označavanje je tako preuzetih dokumenata identično kao za standarde (vidi točke 9 i 10) .

Odluku o preuzimanju dokumenata međunarodnih i europskih organizacija donosi ravnatelj Instituta na osnovu prijedloga odgovarajućeg BAS/TC-a (vidi BAS U 8.5-03).

12. Završne odredbe

12.1 Prestanak važenja ranije upute

Stupanjem na snagu ove upute prestaje važiti BAS UPUTA 5 iz 2009. godine.

12.2 Stupanje na snagu

Ova uputa stupa na snagu danom donošenja, a primjenjivat će se od 14. 03. 2016. godine.

Ravnatelj

Aleksandar Cincar

**Dodatak A (normativan)
Glagolski oblici – Upotreba glagolskih oblika**
Tabela A.1 - Zahtjev

Glagolski oblik	Ekvivalentni izrazi za uporabu u iznimnim slučajevima (vidi točku 5.4.10)	Verb form	Equivalent expressions for use in exceptional cases (see 5.4.10)	Forme verbale	Expressions équivalentes pour utilisation exceptionnelle (voir 5.4.10)	Verbform	Gleichbedeutende Ausdrücke für die Anwendung in Ausnahmefällen (siehe 5.4.10)
mora	traži se... zahtijeva se da... ima da... dozvoljeno je samo... nužno je da...	shall	is to is required to it is required that has to only ... is permitted it is necessary	doit	est à il faut que est tenu de seul est permis n'est ... que il est nécessaire de	muss	ist zu ist erforderlich es ist erforderlich, daß hat zu lediglich ... zulässig es ist notwendig
ne smije	nije dozvoljeno [prihvatljivo] [dopušteno] ne dozvoljava se... zabranjeno je... ne smije se da...	shall not	is not allowed [permitted] [acceptable] [permissible] is required to be not is required that... be not is not to be	ne doit pas	il n'est pas admis il est interdit de n'est pas il faut éviter de il ne faut pas est tenu de s'abstenir de	darf nicht	es ist nicht zulässig [erlaubt] [gestattet] es ist unzulässig es ist nicht zu es hat nicht zu
<p>U engleskom se jeziku ne smije upotrebljavati „must“ kao alternativa za „shall“. (Time će se izbjeći zabuna između zahtjeva standarda i propisanih zakonskih obaveza.)</p> <p>U engleskom se jeziku ne smije upotrebljavati „may not“ („ne može“) umjesto „shall not“ („ne smije“) za izražavanje zabrane.</p> <p>Za izražavanje direktnih instrukcija, na primjer instrukcije koje se odnose na korake koje treba poduzeti u metodi ispitivanja, u engleskom je jeziku prikladnije upotrebljavati imperativ (npr. „Uključite magnetofon.“, <i>engl.</i> „Switch on the recorder.“)</p>							

Glagolski oblici prikazani u tabeli A.1 moraju se upotrebljavati da se naznače zahtjevi koji se moraju strogo poštovati da bi se postigla sukladnost sa dokumentom i nisu dopuštena nikakva odstupanje od njih.

Tabela A.2 - Preporuka

Glagolski oblik	Ekvivalentni izrazi za uporabu u iznimnim slučajevima (vidi točku 5.4.10)	Verb form	Equivalent expressions for use in exceptional cases (see 5.4.10)	Forme verbale	Expressions équivalentes pour utilisation exceptionnelle (voir 5.4.10)	Verbform	Gleichbedeutende Ausdrücke für die Anwendung in Ausnahmefällen (siehe 5.4.10)
treba	preporuča se da... trebalo bi...	should	it is recommended that ought to	il convient de	il est recommandé de il est recommandé de	solite	es wird empfohlen, daß ... ist in der Regel...
ne treba	ne preporuča se da... ne bi trebalo...	should not	it is not recommended that ought not to	il convient de ne pas	ne pas il n'y a généralement pas lieu	solite nicht	wird nicht empfohlen sollte vermieden werden
U francuskom se ne smije u ovome smislu upotrebljavati „devrait“.							

Glagolski se oblici prikazani u tabeli A.2 moraju upotrebljavati da se naznači da se između nekoliko mogućnosti preporuča jedna kao posebno pogodna, bez spominjanja ili isključivanja drugih, ili da se neki način rada preporuča, ali se obvezatno ne zahtijeva, ili da se nekoj mogućnosti ili načinu rada daje manja važnost (ne preporuča se), ali ne zabranjuje se.

Tabela A.3 – Dopuštenje

Glagolski oblik	Ekvivalentni izrazi za uporabu u iznimnim slučajevima (vidi točku 5.4.10)	Verb form	Equivalent expressions for use in exceptional cases (see 5.4.10)	Forme verbale	Expressions équivalentes pour utilisation exceptionnelle (voir 5.4.10)	Verbform	Gleichbedeutende Ausdrücke für die Anwendung in Ausnahmefällen (siehe 5.4.10)
smije	dopušteno je dozvoljava se dopustivo je	may	is permitted is allowed is permissible	peut	il est admis de il est permis de	darf	ist zugelassenist zulässig ... auch...
ne mora	ne zahtijeva se da... nije nužno...	need not	it is not required that no ... is required	peut ne pas etre	il n'est pas nécessaire de il est inutile de	braucht nicht	ist nicht erforderlich keine... nötig

U engleskom se jeziku u ovome smislu ne smije upotrebljavati „can“ („može“) umjesto „may“ („smije“).

U engleskom se jeziku u ovome smislu ne smije upotrebljavati „possible“ („moguće“) i „impossible“ („nemoguće“).

NAPOMENA 1: „May“ znači dozvoljavanje izraženo u dokumentu, dok se „can“ odnosi na sposobnost korisnika dokumenata ili na mogućnosti koje mu se daju.

NAPOMENA 2: Francuski glagol „pouvoir“ može označavati i dopuštenje i mogućnost. Zbog jasnoće je preporučena uporaba drugih izraza ako postoji opasnost od nesporazuma.

Glagolski se oblici prikazani u tabeli A.3 moraju upotrebljavati da se naznače načini radnje dopušteni u okvirima određenog dokumenta.

Tabela A.4 - Mogućnost i sposobnost

Glagolski oblik	Ekvivalentni izrazi za uporabu u izuzetnim slučajevima (vidi točku 5.4.10)	Verb form	Equivalent expressions for use in exceptional cases (see 5.4.10)	Forme verbale	Expressions équivalentes our utilisation exceptionnelle (voir 5.4.10)	Verbform	Gleichbedeutende Ausdrücke für die Anwendung in Ausnahmefällen (siehe 5.4.10)
može	biti sposoban da (za) ... postoji mogućnost da (za) ... moguće je da ...	can	be able to there is a possibility to it is possible to	peut	est susceptible de est capable de est apte à se prête à est en mesure de il est possible de	kann	vermag es ist möglich, daß läßt sich ...; in der Lage (sein) zu...
ne može	ne biti sposoban da (za) ... ne postoji mogućnost da (za) ... nemoguće je da ...	cannot	be unable to there is no possibility of it is not possible to	ne peut pas	n'est pas susceptible de n'est pas capable de ne se prête pas à n'est pas en mesure de il n'est pas possible de	solite nicht	vermag nicht es ist nicht möglich, daß ... läßt sich nicht...
NAPOMENA: Vidi napomenu 1 i 2 uz tabelu A.3.							

Glagolski se oblici prikazani u tabeli A.4 upotrebljavaju za iskazivanje bilo materijalne, fizičke ili uzročne mogućnosti i sposobnosti.

